

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld.—kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Slovenski poslanci v državnem zboru.

Slovenci smo 14 poslancev spravili v državni zbor, da nas ondi zagovarjajo, branijo in se potegujejo za naše duševne in gmotne koristi in potrebe. Da bi ondi res kaj dosegli, združili se so z nemškimi konservativci. Jednako storili so tudi dalmatinski in primorski Hrvatje in južno-tirolski nekateri Italijani. Za voditelja so izbrali slovenskega poslanca, bivšega ministra grofa Hohenwartha, ki je uže enkrat skušal vse narode pomiriti in spraviti med seboj. Ta skupina poslancev šteje 60 mož in odločuje v zvezi s skoraj jednako močnima skupinama českih in poljskih poslancev (prvej je voditelj dr. Rieger, drugej dr. plem. Groholski), večino v državnem zboru in drži nemške liberalce v manjšini. Vsled tega je bil tudi grof Hohenwarthov načrt odgovora svitlemu cesarju sprejet (adresa), za kateri so zraven českih in poljskih, potem nemško-konservativnih poslancev, glasovali vsi — slovenski. Zakaj? To je v spretnem govoru razlagal g. dr. Josip Vošnjak tako izvrstno in resnično, da se zamorejo njegovi volilci ž njim ponašati in da mu vsi Slovenci hvaležno pritrjujemo. Njegov govor se glasi po stenografičnem zapisniku tako-le:

„Gospôda moja! Ker je uže mnogo tako izvrstnih govornikov govorilo o predstojećem predmetu, mi je vsekako težko povedati kaj novega; samo ozir na volilce, ki so me sem poslali, in na deja, da vendar iz nova nekoliko osvetlim obe adresi, sili me nekoliko besedij izpregovoriti. Ko se je leta 1873. prvi neposredno voljeni državni zbor sešel v tej visokej biši, so tudi zastopniki južno-slovanskega naroda prišli notri in se postavili na ustavna tla, nadejajoči se, da se bodo določbe ustavine v resnici tudi izvedle. Ali akopram Jugoslovani v gostej množini stanujejo od Mure in Drave do Jadranskega morja in na njegovih obalih, ipak se je na njihove narodnostne potrebe — priznati moram — žalibog malo ali celo nič oziralo. Niti v šoli, niti v uradu zadovoljilo se je njihovej zahtevi gledé materinega

jezika in z njimi se je tako ravnalo, kakor bi bili tu samo za to, da bi se vsi ponemčili. Zato pa posebno jeden odstavek v adresi večine radostno pozdravljajo ne samo Jugoslovani, nego vsi nenemški narodje avstrijski. To je ôni odstavek, ki zahteva vestnega izvrševanja ter izvajanja državnih osnovnih zakonov v narodnostnem oziru. „Vestno izvrševanje državnih osnovnih zakonov poleg ravnopravnosti vseh narodov“, kakor pravom trdi adresa večine, „ne bode samo jedno najgotovejših sredstev, da se zagotovi ustavi jednako radostno priznanje vseh narodov“, ôno je po mojem preverjenji jedina podlaga, na katerej dospêmo vsi do sprave in sporazumljenja, in na katerej se more Avstrija uspešno razvijati.

Nečem tukaj navajati pritožeb proti ustavovernej stranki, ker je v obče visoka zbornica vsled ostrih besedij iz obeh stranij uže itak razdražena, ampak potruditi se hočem, kolikor mogoče objektivno želje in nazore tukaj naznaniti, kakor se mej jugoslavanskim prebivalstvom izražajo. Ustavoverna stranka bi se gotovo v večjem broji v to visoko zbornico povrnila, ako ne bi bila ob času svojega gospodstva ravno ônega člena 19., katerega je sama ustvarila, čisto pozabila. Člen 19 — to priznam — je v resnici teoretično priznanje narodnostnih pravic, in dolžni smo zahvale ustavovernej stranki, da ga je vstvarila. Žalibog, da je ostal ta člen zmirom samo mrtvo pismo. Nečem soditi, da je ustavoverna stranka ta člen za to ustvarila, da ostane mrtva črka; ampak jaz mislim, da je gledé praktične izpeljave izhajala iz napačnega mnenja, da bode njeni odlični položaj v cesarstvu v nevarnosti, ako bi se oni člen izvršil in bi se dala nenemškim narodom njihova narodna prava. V tem slučaju bi bil pristavek ustavoverne stranke popolnem neopravičen. Poudarjalo se je uže, da je nemška narodnost v tako odličnem položaji v državi in da jej je tako malo potreba za to položenje skrbeti, da bi jej v resnici nič ne stalo, ko bi dejansko uresničila člen 19. Morebiti je to oviral še jeden odnošaj; ne samo stranka, nego uradništvo, ki se je vedlo kot del ustavo-

verne stranke, ki pa ima koncem samo ohranitev svoje uradniške vsemogočnosti pred očmi, to se je najbolj branilo člen 19. izvršiti. Velika napaka ustavoverne stranke je bila tedaj, ker je bila proti slovanskim narodom Avstrije tako protivna, včasih celo sovražna. Nje ne manjša napaka je bila, ker je skušala z vsemi sredstvi na podlagi njej ugodnega volilnega reda pridobiti si v vseh deželnih zborih nemško-liberalne večine. Osobito v kronovini Kranjske, kjer vendar poleg 440.000 Slovencev biva samo 20.000 Kočevarjev in samo majheno število naseljenih nemških rodbin, osobito tam je bilo popolnem neopravdano početje, tudi tam narodno večino deželnega zbora potisniti v manjšino, kakor se je zgodilo to leta 1877. z znanimi čini pri volitvah, o katerih se je uže govorili v tej visokej hiši. Adresa manjšine je nejasna ravno v točki, ki govori o narodnostni ravnopravnosti, da, odstavek o narodni ravnopravnosti ima toliko pristavkov, da se mora iz njega razvideti, kakor onim možem, ki stojé za to adresi manjšine, nikakor ni resno z izvajanjem narodnostne ravnopravnosti. Ta odstavek se glasi (čita): „Zbornica poslancev se niti nij obračala proč od neizogibnih terjatev državne potrebe, niti od opravičenih želj raznih narodnostij“ itd.

Ali gospôda moja! roko na srce, ustavoverna stranka nij v minolih letih hotela slišati teh opravičenih želj. Da bi bila óna drugače ravnala in svojo lastno ustavo izvédla, dosegla bi bila ob volitvah drugačen izid in možno, da bi njeni kandidatje ne bili tako mnogoterno propali. Mi gotovo nečemo boja, ker Jugoslovani nímamo nikake sovražnosti zoper druge narodnosti, osobito pa ne zoper nemško narodnost. Ali čutiti se hočemo kot ravnopravne državljane cesarstva; mi hočemo dobiti sredstev, da se bomo razvijali tako, kakor druge narodnosti in sodelovali v skupno blagost državi. (Dobro! Dobro! na desnej.) Žalibog, te možnosti nam doslé nijso dali. Uradni jezik je po vseh pokrajinah, kjer prebivajo Slovenci, nemšk, tedaj prebivalec na kmetih neumljiv. Celo v naših ljudskih šolah ovirajo iznarodovanjske sile doseženje pravega smotra ljudske šole. Naši učitelji zaljudske šole odgojujejo se na popolnem nemških učiteljskih izobraževališčih (Čujte! Čujte! na desnej), kjer sine pridobé niti potrebnega znanja svojega materinega jezika, v katerem morajo potem dete ovljudskih šolah poučevati. (Klici na desnej: Čujte! Čujte!)

Gospoda! Vi sami priznate, da ni preveč zahtevano, ako tirjamo, da naj se vsaj narodna šola pri tem pusti, v kar je prav za prav ustvarjena, da daje namreč narodu višjo omiko in odgojeva šolsko mladino v moralnem in verskem

oziru. Priznali boste, da nij neopravičeno, ako zahtevamo, da se našemu jeziku dá tudi v srednjih šolah potrebnega prostora. Kajti, ako naši učenci, ki izstopijo iz ljudske šole z nezadostnim znanjem ali popolnim neznanjem nemškega jezika, ob vstopu v prvi razred srednjih šol na mah stojé čistonemškemu pouku nasproti, tedaj gotovo ne morejo primerno napredovati in srednja šola je kmestkemu stanu deloma ali popolnem zaprta. Mi nikakor ne zahtevamo, da bi se nemški jezik iz takih slovenskih srednjih šol izključil. Nasprotno! Ker živimo v vednej dotiki in vednem občenju z Nemci, želimo, da se učenci na srednjih šolah popolnem priučé nemškega jezika. Ta naj bode početkom učni predmet, v višjih razredih učni jezik, tako, da bi bili učenci ob izstopu iz srednje šole popolnem zmožni nemškega jezika. Se vé, da tudi želimo, da bi se nazaj poseglo po gimnazijskej uredbi od leta 1851., da bi učenci srednjih šol imeli priliko, prilastiti si srbsko-hrvatskega jezika, ker se bode vendar na pouk živih jezikov moralo polagati večjo važnost, nego se je doslé zgodilo. Po zasedenji Bosne in Hercegovine imamo za našo mladino široko polje in največje koristi bilo bi zánjo, ako si srbsko-hrvatskega jezika tolikanj prilasti, da bi se je moglo kot uradnike ali učitelje porabiti v teh od Avstrije zasedenih pokrajinah. (Dobro! na desnej.)

Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Kdaj naj se živina kolje.

M. Neki francoski ločbar ali kemik je našel, da se meso od takih živali, ki so bile v drugi polovici noči, tedaj po polnoči zaklane, tudi če ni bilo soljeno, delj časa da hraniti, ko pa meso od onih živali, ki so bile po dne zaklane. Iz te skušnje pa sledi, da se meso od živali, ktere so se o hladnejšem vremenu in ko je delavnost njihovega življenja manjša, zaklale, delj časa hraniti in držati da, ko pa meso takih živali, ki so se, kratko predno so se zaklale, močno pregnale in vgrele. Ta skušnja sicer ni nič kaj novega, da se meso od živali, ktere so se pred klanjem dobro izpočile, daje bolje in dalje hraniti, kakor od vgnanih in razvročenih živinčet. Vzroki, zarad kterih je reč taka, imajo svoj povod v okoliščini, da vsako močnejše telesno gibanje, ali katerokoli drugo draženje kri v najtanše vejice žil živalskega trupla požene, ko pa žival počiva, kri bolj pri sreč ostaja in tako močno ne kroži. Če se tedaj žival zakolje, ko je bila poprej pri miru in spočita, se kri skozi prerezane močne krvne žile bolj čisto izteče, ko pa če je žival bila pregnana in razdražena. Ta kri iz najtanših in najbolj oddaljenih krvnih žilic pri klanju ne more do čista

izteči, ostane v mesu in ker kri prej v kvar gre in gnjuje, kakor meso samo na sebi, zato se tudi meso, ki je s tako zaostalo krvjo napolnjeno, prej vsmradi in pokvari. Torej kaže živali izpočite in o hladnem vremenu klati.

M. Razna perutnina sadunosne vrte mrčesja čisti. Razno perutnino na sadunosne vrte spuščati je koristno. Nikdar bi se kokošim, kopunom, racam, gosem ne smelo na sadunosne vrte braniti. Lansko jesen, tako pripoveduje neki kmetovavec, sem imel priliko obiskati soseda, na katerega sadunosnem vrtu razna perutnina ni le smela noter in ven hoditi, ampak na katerem je bila tako rekoč doma. Lastnik mi je pripovedoval, da mu je bil sadunosnik, predno je začel perutnino na njega spuščati, le klavernega pogleda. Drevesa so slabo prospevala in sadja je bilo le pičlo. O taki pripovedi sem se jako začudil. Trava na vrtu je bila nizke rasti, plevelj potrebljen in drevje je tako lepo in krepko rastlo, da sem ga lastniku skoraj zavidal, ko bi kaj takega prav bilo. Rast drevja je bila močna in listja zdravega obilno. Sadja je bilo vse polno, da se je moralo podpirati in kar je še največ vredno bilo, bilo je vse zdravo in celo nič črvido. Tudi brez vsega drugega kvara je bilo. Lastnik mi je začel tolmačiti: „Kokoši poberó vse mrgolince in vse mrčesje, katerega najdejo na svojih potih. Kokoši tudi po noči posedajo po drevju in celo nesó na njem. To pravi lastnik mu ne dela nobenih neprilik. Plot 2 metra visok okoli vrta vso kuretnino vkup drži. Vrt je na 3 dele razdeljen, v ktere se potem kuretnina po potrebi spušča. Se ve da se more kaj takega le v takih sadunosnikih goditi, kjer je pod drevjem samo trava ne pa še sočivja ali kaj takega.

M. Peške sadnih dreves je treba nabirati. Po zimi se mnogo sadja zlasti jabelk in grušek povžije. Vsak povžiti sad ima več pešek v sebi. Te je treba nabirati in na primernem prostoru hranjevati. V zakurjeni sobi to ne gre. Najbolj jih kaže hranjevati med okni v kaki primerni posodi, v katero se nekoliko subega tenkega peska, potočne gline nasuje. Spomladi pa, ko začne zemlja tala prihajati, se v dobro vzrahljano gredo na primernem mestu posejejo ali po vrsti ali po celi gredi.

Kako in zakaj je dobro jeseni drevesa saditi. Vsak, kdor se peča s sadjerejo zna, da drevesa jeseni sajena gotovo in lepše rastejo, kakor ona, ki so spomladi sajena; prva prej in obilnejše rodijo, kakor slednja. Vsak pa, kateri drevje sadi, naj pazi, da okoli korenin ne bo votlo; tamkaj začnó korenine plesniviti, potem gnjiti, drevo boleha, in potem, ako že ne umrje, prvo, gotovo pa drugo ali tretje leto. Da pa pri korenini ne bode nikjer votlina, naj se rahle drobne zemlje na korenine potrosi. Sledeči način je — še boljši.

— Naj se naredi iz kravjeka, apna, pepela, in malo ilovice z gnojnico pomešana reč, ki naj bo gosta, kakor zidarsko ometalo, mazka ali mort. V to tekočino naj se drevesne korenine pomočijo, da se poprime tekočina korenin. Na ta način ne bode pri korenini votline, drevesce je še nekoliko pognojeno, in ker je pepel vmes, miši korenin ne glodajo. S tem mazilom se tudi lahko drevje maže, da jih zajci ne glodajo. Pregloboko sajena drevesa slabo rastejo in nočejo roditi. To jesen je sneg mnogo škode na drevju naredil. V drevesnicah so slabēja drevesa potrta. Zlo lepa drevčesa, s krono, kakor mašaneki, hruške Ligel-ove maslenke, zimike, češnje itd. se dobivajo iz drevesnice Stegarjeve pri sv. Petru pod Mariborom po 25—30 kr. in sicer sama močna, ker slabēja je sneg potrl. Kdor drevesa želi, naj se taki oglasi, ker jih je le samo 1500 zdravih in lepih za oddati. Janko Stegar.

Dopisi.

Iz Maribora. (Slavno zmagali smo Slovenci) pri volitvah v okrajni zastop, slednja trdnjava nemčurska je v naše oblasti. Dne 2. nov. prodrli smo v velikem posestvu, dne 12. novem. pa v kmetske skupini. Nemškutarji so zbrali še enkrat vse svoje sile. Letali so okoli in lovili Slovence, jim trgali bele listke, na katerih je bilo naših 10 mož zapisanih. Vse zastop. Zmagali smo! Od 160 volilcev prišlo je 131. Slovenci so imeli večino po 67, 68 in 69 glasov, nemškutarji pa so ostali v manjšini 62—65 glasov. Zmagali so torej: Robič Franc, Ramuta Danijel, Ladislav vitez plem. Tarnawiecki, Ferline Franc, Fluher Janez, Gert Janez, dr. Janko Sernee, Šikar Franc, Vajksel Anton in Simon Pavl. Propali so pa stari nemčurji v klub zelenim listkom, na katerih so bila tiskana jih imena: Franc Weingerl (sv. Jakob), Janez Novak (Bohova), Jožef Povoden (Pobreže), Franc Smonik (škoda, menda sam ni vedel, da so ga nemčurji na svoj listek zapisali), Franc Purgaj (leidersberški „šoter-Francel“), Franc Rečnik (Hoče), Adam Wiesinger (drugič propal), „voter“ Miha Wretzl (tudi drugič ostal na cedilu), M. Ursig iz Selnice in Franc Ledinegg (iz Poličje vesi), obadva „švogra“ leidersberškemu Purgaju. Živili vrli volilci; živili Slovenci! Skupina velikih trgovcev in obrtnikov voli tudi 10 zastopnikov. Slovenci so napravili nagodbo ali „kompromis“ z Nemci ter obljubili vsakega izvoliti, razun Seidla, ako nasprotniki volijo g. Bindlehnerja. Nagodba se je sprejela. Toda Nemci niso ostali pri danej besedi in so zbrisali g. Bindlehnerja ter vpisali Seidla. Toda premalo jih je prišlo volit in prodrli so prej dogovorjeni zastopniki, ker so Slovenci pošteno ostali mož beseda! Izvoljen je bil g. Bindlehner, zraven njega pa še: Kajetan Pabner, Anton Badl, Jožef Bankalari, Fr. Halbärth, E. Jäger, J. Kokošinek,

Jul. Pfriemer, Tom. Götz in Karl Scherbaum star., Seidl je torej drugič propal. Slovenci smo ga skoz dvojne dveri zahitili iz okrajnega zastopa vun, a skoz št. Lovrenski okenjak v puščavi nam je vendar vplezal. Mariborsko mesto je namreč izvolilo 9 zastopnikov, čijih imena so: dr. Duhač, M. Marko, J. Girstmayer star., dr. Reiser, dr. Schmiderer, A. Fetz, Jak. Peternel, dr. Lorber in David Hartmann (luteran in rodem Nemec iz Würtemberga, tisti, ki je bil pri volitvi v velikem posestvu propal), 1 pa trg št. Lovrenski v puščavi in tega izvoljenec je g. Konrad Seidl, bivši državni poslanec, bivši deželni poslanec, bivši načelnik okrajnega zastopa, bivši župan v Kamei in bivši itd. itd. Nekateri ljudje so res strašno žilavi! Vendar premagati jih je mogoče. Slovenci smo to v zadnjih 3 letih dovolj pokazali. Resna trdna borba za resnico in pravico je tudi tukaj Slovincem na korist, čast in slavo, prodrla. Hvala in slava blagim moževom, ki so slovenske volilce ob pravem času podučili iz zjediniti. Hvala in slava pa tudi volilnim moževom, ki so razdrli — nemčarski strah!

Iz Dobrne. Ako kedaj, to se gotovo letos lahko v pest smeji vsem nevernim Tomažem. Kdo neki? No, tisti vremenski prerok, iz kterega si ljudje radi norčujejo, rekši, da mora vsaj toliko paziti, da v koledar ne postavi ob poletju snega, ob zimi pa toče. Letos nam je naznanil po veliki pratiki, da bo de 15. oktobra mlaj, potem dež in sneg. Za sedaj mu svet ne more norcev briti ter očitati laži. Za njegov letošnji izrek bila je huda vojska; prepirala sta se dva letna časa, čas toplote in zime. V noči 15.—16. oktobra je trudni svet iz sladkega spanja budila močna burja; svetloba bliska, grmljavina, dež, vihar, vse to je tekmovalo za zmago. Potegnil je hladni veter, ostra zima stegnula je svojo mrzlo roko ter konec storila sovraženemu prepiru, sledeče jutro pa je človeško oko sè žalostjo opazovalo nasledek ponočnega nemira, — zemlja bila je zagrnena v belo, dober pedenj debelo pokrivalo, a drevje praščalo je pod nepričakovano težo mokrega bremena ter spuščalo raz sebe ud za udom, veja lomila se je za vejo. Vsled dolgotrajne toplote in suhega vremena žejna zemlja se je sicer nekoliko vpirala zimskej sili, ki je svojo moč kazala celi mili dan do večernega mraka spuščaje lahke pa precej pogubne bele kroglice. Skozi noč in sledeči (17.) dan bilo je oblačno, zvečer se je zjasnilo; dne 18. dobili smo mraz (— 3° R.), ki je po goricah povzročil ne malo škode. Prejšnja leta so naši vinogradniki začeli trgati precej zgodaj. Lani pred Terezijinim ni bilo časa za to, ker nas je božja roka obdarovala z obilno množino sadja ter je bilo s tem pospravljanjem dovolj opravka, pa tudi vzrok, da je pozneje za mošt manjkalo potrebne posode. Letos se je ljudem mililo, da bi prijazno solnce svoje tople žarke trošilo in vrstilo po obranih vinogradih; toraj so grozdje pustili zoriti na zelenej trti.

Tiste, ki so pred snegom vinsko kapljico spravili v varno posodo, tiste lahko (v našej fari) prešteješ na prste. Dne 19. imeli smo zopet mraz (— 2° R.) potem lepo jasno, kakor prejšnji dan; sneg je skopnel po solnčnih krajih; v pondeljek (20.) oblačno, vlekel je jug, kteri je prenehal v noči ter svojo službo odstopil toplemu dežju, da je izpiral belo odejo do po poludne, dokler je naposled popolnoma izginila. To spremenljivo vreme nagajalo je ljudem ter jih motilo glede trgatve. Nekteri so brali med sneževanjem, drugi hitro po mrazu, tretji niso vedeli, da li bi čakali ali se lotili posla. Zmrznilo je le manje zrelo grozdje: pri vinu se ne pozna zdatna sprememba. Kar se tiče kakovosti, to je letošnja kapljica mnogo okusueja od lanjske: pivci jo hvalijo, češ, da jim se rada v glavi zvrti. Kolikost najboljše označiš sè številkami, če rečeš, da so tisti, ki so vlani imeli 12 polovnjakov, letos naprešali po 6—7 (z redkimi izjemkami.) Lanjsko vino so v račun spravili večinoma le oni, ki so denar že zdavnaj zapravili za dačo in druge potreboče, t. j. dolžniki pri krčmarjih in ostalih kapitalistih. Za letošnji pridelek še slabo povprašujejo; stalno ceno dobiva navadno o Martinovem; za hektoliter ponujajo dosedanji kupci po 7—8 fl. a krčmarji prodajajo liter po 20 kr. — Dne 3. novembra nam je sneg znovič pokril že posušeno zemljo. Ob istem času so naši barantači dobili novega konkurenta v osebi nekega Abrahamovega, sina ki je baje prvi dotični naseljenec v krajih Savinjske struge; prišel je izmed ogerskih Slovencev, iz Murske Sobotne.

Iz Kapele pri Radgoni. Posejali smo to jesen še precej lahko in ugodnem vremenu, tudi hajdino, tikvi, in koruzinje smo za silo domov spravili, z repoj pa še se zdaj neki blatijo, bratva pa skoro golča ni vredna. Čisto malo grozdja je bilo, samo na mestah malo kaj več, pa še to trohico morali smo tako rekoč krasti pred snegom in deževjem. Sladka pa je kapljica, kakor nje že dolgo nismo imeli, ali kaj da kupcev ni. V obče se je leto 1879. nasproti lanjskemu prav slabo pokazalo. Sadja celo nič, silje ima sicer boljše ceno, pa ga je polovico manje, vina pa je komaj tretjina, pa še za to nikdo ne pita, da si je izvrstno. Tudi lanjsko nema skoro nikake cene, razve kaj se ga v krčmi stoči, tam pač moramo najzadnejšo čmigo po tri gube plačevati. V tem oziru, mislim sem si že večkrat, je škoda, zakaj se uradno ostro ne opredeli, koliko da sme krčmar postavim za kos mesa ali za porcijo tega ali onega jela zahtevati; kajti zdaj se pogostem računi enemu drugemu več in prigodi se, či zaželiš pečeno pišče, da se krčmaričin „kelnar“ jezljivo odkvasi: „pri nas košta pišče tri ranjške“, posebno takrat, kedar ni dobre volje, ali pa, če ne more pozabiti, ka si ga svoje dni zaradi nerednosti in nemarnosti kregal. Nekdaj bilo je pri nas to vse drugače, pa časi se zdaj nekako hitro in čudno menjajo. To se vidi na primer tudi iz sledečega. Ko so pred tremi

leti na naglo iz šole iztisnoli učitelja g. Kocmuta, s katerim smo bili, razve par liberalnih sršenov, vsi prav zadovoljni, so rečeni „sršeni“ odviše vriskali in skakali in na „feršidenesov“ račun pijančevali, in ko so se nazadnje po malem streznili, je „ober-sršen“ od veselja še pre hitel dati péto mešo služiti, in glejte! zdaj pa bi ravno taisti pre rad dal na tri péte meše, laudamus in predgo, ko bi mogoče bilo g. Kocmuta zopet nazaj dobiti. Tak se časi menjajo! Deklince in dečki so prejšnja leta komaj čakali, da mine četrtek, da bi zamogli opet v šolo iti, zdaj pa njih moramo šiboj siliti, vsakovrstne izgovore si iztuhtajo, kako bi mogli doma ostati. Menda bom vam v kratkem obširneje razložil, odkod ta prikazen, zdaj samo toliko za „dobro jutro“.

Martin Srakoper, želar.

Iz celjskega okraja. (Švarjenje. *) Uže dalje časa se na spodnjem Štajerskem, posebno v okraji celjskem, klati neki agent in kmetske ljudi na pristop k zavarovalnemu društvu „Concordija“ vabi. Denes se je skoro cela občina Dramlje vzdignila zoper tega sleparja in po zastopniku tožbo vložila pri konjiškej sodnji. Bog jej pomozi! Kmetje, kateri so se po tem človeku pri „Concordiji“ zavarovati dali, vidijo, da so zapeljani in prevarani. J. R. je rekel namreč, da bode od 100 fl. zavarovane svote samo 10 ali 20 kr. plačevati letne zavarovalnine, zdaj pa, ko so zavarovani kmetje od „Concordije“ menjice dobili, je od 100 fl. še nekaj črez 1 fl. plačila. Manje premožni kmetje stokajo, stokajo, a pomagati se ne da. Rubež jim žuga. In kdo je tega kriv? J. R. in njegov prijatelj A. bivši pisac pri odvetnikih v Celji (zdaj zakotni advokat v Šentjurji na j. ž.) sedita kav-drajoča v krčmi in prigovarjata kmetom, naj se zavarujejo; zraven pa kujeta tožbe zoper zavarovane, katerim nij možno plačevati. Politizirata v nemškem jeziku, da kmetje njijno hudobno sleparsko postopanje še manje razumejo. Vrh tega se pa tudi iz njijnih ust semtertje glasé besede kakor: dumme windische bauer. Obadva sta sina slovenske matere, a zdaj sta seveda velika gospoda (!) in se nemškega jezika poslužujeta. Opomniti je treba, da se je agent J. R. še le kot občinski sluga nemški jezik nekoliko lemiti vabil, da ga pa še zdaj niti na pol zmožen nij. Naj jima bode tedaj nemška zemlja bolj rodovitna, ker se jima slovenski kmet nehče udati! T. B.

Iz Celja. Pretečeno soboto zvečer si zakurila kovaška pomočnika pri tukajšnjem živino-zdravniškem kovaču g. Volovšku: Matija Kolar iz Pilštajna pa Anton Senica iz Planine, z ogljem v svoji spavnici ter se podata v posteljo. Drugo jutro so nju najšli mrtva; zadušila sta se. Bila sta na poštem glasu ter vsak še le 17 let star. Bodite vedno pripravljeni! — Nek služabnik grofa Draškoviča v Teharjih se je uni dan skušal obesiti; pa mu je spodletelo. Vrv, ob kateri je visel,

*) Ponatis iz „Slov. Naroda“ zarad velike važnosti! Ured.

bila je preslaba, ta se je vtrgala; „sirotej“ telebi na tla pa v brezavednosti obleži, dokler ga zopet zdravnik ne vzbudi. V odbor celjske čitalnice so se v zadnjem občnem zboru sledeči gospodje izvolili: G. dr. Josip Sernec ravnatelj; odborniki gg. dr. Kočevar, K. Hribovšek, Kokot, Vinko Krušič, Žičkar, Zupančič, Žolgar in Žuža Ivan. Kat. podpornemu društvu v Celji je pristopil čast. gosp. Jak. Zupanič, kaplan pri sv. Lovrencu na Dravskem polji z 2 gld. ter zraven tega poslal izročeni mu 20 gld.; po č. g. P. Donatu, kapucinu, je prejelo društvo za napravo božičnice 5 gold. Hvala dobrotnikom!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Štajerske nemškutarje in liberalce hudo grize, da smo v mariborskem okraji Slovenci zmagali izvolivši g. barona Goedelna. Zato so na Dunaji močno rogovlili, naj bi ne bil pri drugej volitvi predsedništva drugič in za celi čas zborovanja izvoljen v podpredsednika. „Vsakega, upili so, rajši, kakor tega slovenskega zve-ličarja, ki hoče Slovence od mrtvih prebuditi („nur diesen windischen Heiland nicht, der die Windischen von den Todten auferwecken will“). No, tako blebetanje uže poznamo Slovenci, predobro vemo, da nas hočejo — mrtve imeti. Toda na sramoto so postavljeni povsod. Ravno dnes 12. novembra smo si večino preborili v mariborskem okrajnem zastopu, a 11. nov. bil je baron Goedel zopet izvoljen s 172 glasovi zoper 150, katere je nemčur dr. Klier dobil. Volilci barona Goedelna so se veselili njegove prve izvolitve in se bodo še bolj, ko bodo brali o drugej. Slava baronu Goedelnu, živio kot podpredsednik državnemu zboru — mnogaja leta! Tudi druga dva prejšnja pred-sednika dr. Smolka s 176 in grof Koronini s 326 glasi sta zopet izvoljena. Nemški liberalci so torej v odločnej manjšini 150 glasov, vse zvijače, repe-čenje, ropotanje, jeza in zabavljanje je zastonj. — Poslanec Fanderlik nasvetuje, naj bi se kolek pri novinah odpravil. V tej reči je močno želeti, da se vsaj za $\frac{1}{2}$ krajcarja kolek zniža, če se uže ne odpravi. „Slov. Gospodar“ plačuje davka v kolekih 2000×1 kr., t. j. vsako krat 20 fl., kar znaša v letu $52 \times 20 = 1040$ goldinarjev, skoro polovico več, kakor zahteva uredništvo in oprav-ništvo. Toliki davek se nalaga listu, ki je pripro-stemu, torej ubožnejšemu, ljudstvu namenjen v po-treben poduk! Poslanci naši so prošeni, da se po-tegnejo za „Slov. Gospodarja“ v omenjenem smislu. Poslanec dr. Poklukar je zoper to, da morajo po-rotniki toliko časa pri sodiščih ostajati; naj bi se le politični zločini porotnikom v razsojevanje pre-puščali. Tiroleci so z grof Hohenwarthovim vod-stvom konservativne in narodne stranke jako za-dovoljni ter mu pošiljajo priznalna pisma. V Levo-vem na Gališkem je fabrika, ki dela vino brez grozdja, 15—25 kr. liter in je naglasila, da hoče

davek plačevati, ako se jej obrt ne ustavi. Minister grof Falkenhayn je odpotoval v Primorsko prebivalcem na pomoč, ki zaradi slabe letine neizmerno trpijo. Na Ogerskem prihajajo izmed magjarskih liberalcev grdobne reči na dan. Sred leta moral je predsednik državnega zbora, nek Varady, potem državni tajnik grof Zichi odstopiti, ker se jima je očitalo, da sta se bogatila na državne stroške; sedaj je minister grof Szapary v takih zadregah. Pravijo, da je naglo prodal za mnogo tisoč obligacij gruntne rešitve ogrske, kot minister dobro vedoč, da bodo veliko na vrednosti zgubile, ker je pripravljaj postavlo, naj se izplačevanje onih obligacij za 50 let odloži. Tudi mu očitajo, da je 15 milijonov zlate rente več prodal, nego bi smel. Po Hrvatskem razsaja živinska kuga močno; v Jaški so pobili 292 goved. V Sarajevu odprli so realno gimnazijo; ravnatelj je dr. Coh. Blizu Sarajeva so našli bogate železne rude na hribu Treskovac. Spomladi bodo v Bosni in Hercegovini nabirali prve novince vojaške za 4 regimente pešakov in 1 regiment konjenikov.

Vnanje države. Ruski cesarjevič potuje po Evropi in pravijo, da bo obiskal našega pa tudi nemškega cesarja. Nemški general Moltke je zopet pregledoval trdnjave ob francoskej meji; tudi prusko vojsko hoče zopet pomnožiti. To ne kaže na mir v zapadnej Evropi, v izhodnej utegne prej ohranjen biti, ker Rusi pripravljajo v Moskvi za l. 1880 veliko svetovno razstavo. Prihodnji teden snide se francoska zbornica poslancev in tedaj bomo videli, ali se bode še dalje sv. Cerkva preganjala ondi, ali ne, ali pa pride od kake revolucije. Chilenci v Ameriki so napali mesto Pisagua in ga vzeli po krvavej bitki. Zgubili so 500 ljudi. Zmaga je važna in utegne sedaj tudi na kopnem tepenim Peruvijancem nevarna biti.

Za poduk in kratek čas.

Središčani in Ormožki grajščaki.

Zgodovinski spominki — posneti iz Središke kronike, ktero spisuje M. Sl.

II. L. 1606 dne 16. maja, na binkoštni torek, ko je bilo pri farni cerkvi sv. Duha poglavitno cerkveno opravilo ali tako zvano proščenje, se je zbrala tamkaj iz raznih krajev — posebno iz Medjimurja velika množica ljudi; tudi več štacunarjev je prišlo, ki so svojo blago ta in unkraj Črnece prodavali. Dokler je bila farna cerkev še blizu gradišča na zdajnjih Cirkoveah tik Drave, — torej na Središkem, so mestnino od štacunarjev pobirali Središčani. Ko je pa deroča Drava to cerkvico podkopala, so povečali kapelico sv. Duha, ter njo v farno cerkev povzdignili. Ta pa je stala in še tudi zdaj stoji zunaj Središča na Grabah, ki so bile Ormožkim grajščakom podložne. Zategadelj pa so ti mestnino pobirali, češ, da cerkev na njihovem posestvu stoji. Temu so se pa Središčani

opirajé se na njim-dane pravice odločno vpirali. Omenjenega dneva je blizu sto oborožanih tržanov prišlo z zastavami, bobni in muziko k meji do Črnece. Tam so pobrali mestnino od štacunarjev najpred na Središkem — potem pa še tudi unkraj potoka na Ormožkem. Zoper to so se Ormožki podložni pritožili pri grajščaku, ki je Središčanom mestnino pobirati oestro prepovedal. Pa Središčani so vkljub prepovedi Ormožke gosposke, opirajé se na svoje pravice, pobirali še mestnino tudi zanaprej. Da — ko so l. 1630 slišali, da bo na binkoštni torek poslal Ormožki grof več vojakov v Središče, da Središčanom pobiranje mestnine ubranijo, so tudi ti si iz Medjimurja na pomoč in v varstvo dopeljali več ogrskih hajdukov. Istega dneva grejo po stari navadi z muziko, zastavami in puškami proti farni cerkvi do Črnece ter se tamkaj s svojimi hajduki Ormožkim vojakom nasproti v vrsto postavijo. Na tisoče radovednih gledalcev je vkup privrelo; vsi poslušajo, kako se župan in tržani z baronom Štefanom Pete, Ormožkim grajščakom, ki je takrat osebno pričujoč bil, prepirajo, kar nenadoma od neke strani kamen prifrči in zdaj začne od obeh strani leteti debelo kamenje, — tudi puške začnejo pokati in navstala je grozna bitva. Več mrtvih in ranjenih je obležalo, ljudstvo pa se na vse strani hitro razišlo in proščenje l. 1630 je bilo končano. Navstala je pravda, ki je trajala mnogo let, kajti vsako leto je prišla še kaka nova razprtija, ki je dala povod novi pravdi. Tačasni župnik Središki Ivan Simonenšič in več drugih prič trdi, da so Središčani prvi prek potoka šli, kamenje metali in tudi prvi streljati začeli. Še le potem, ko je Ormožkih vojakov bilo nekoliko zlo ranjenih, so se ti v bran postavili ter so Središčane čez potok pregnali. Ravno tisto priča tudi Miklavževski župnik Miklavž Bogonič, nek Ivan Veselko pa trdi da je Središčanov bilo čez poldrugo stotino oborožanih in da so zaran štiri vedre starine na rotevžu izpili, da bi bili bolj srčni in pogumni. — Ravno nasprotno so pa trdili Središčani, kakor je razvidno iz sledečega pisma, ki so ga deželnemu poglavarju poslali: Blagorodni baron, milostivi gospod deželni poglavar Štajerski! V našem revnem trgu Središkem, ležečem na meji Štajerske dežele, imamo na tenko določeno obgradje ali mejo, ktero že od nekdanj kot svojo lastnino varujemo. Tudi smo vsako leto ob bink. praznikih, ob katerih imamo tako imenovano „proščenje“, po stari navadi zabranjevali pretepe in prepire, skrbeli za lep red okolj cerkve in pobirali vsled naših starodavnih pravic od štacunarjev mestnino. In ravno v tem nas hoče gospod baron Štefan Pete motiti ter nam naše pravice kratiti. K temu se je gospod baron Štefan Pete še podstopil, ob binkoštnih praznikih letošnjega leta na nek v naši deželi zlo prepovedan način, s kakimi 50 morebiti še večimi muškatiirji — dobro oborožanimi v Središče priti. Ko smo po stari navadi svojo mejo objahavali in pregledovali, nas baron

ni prek potoka pustil, tako da še v cerkev nismo mogli; kajti je svoje ljudi kraj potoka razstavil, nam pa pod kaznijo 1000 cekinov mejo prekoračiti prepovedal. Mi smo ga prosili, naj nas ne moti ino nam naših pravic ne krati — toda vse ni nič pomagalo. Ko smo pa zapazili, da bi vsled splošne razdraženosti znalo priti celo do krvprelivanja, smo se lepo tiho razišli ter se nadjali, da bode tudi on s svojimi vojaki odišel. In ko smo k svojemu šotoru prišli in zastave razobesili, nam je naznanil, naj nikakega prepira ne začnemo; tudi on bo svojim ljudem zaukazal, naj se mirno razidejo in nas celo pri miru pustijo. Mi smo mu verjeli. Ali ko so začeli štacunarji svojo blago v kište zlagati in so ljudje se večjidel že razišli, je on več ljudi okolj sebe zbral; — potem je sam s svojimi ljudmi s strašnim kričem nad nas planil, naše razobešene zastave pobral, šotor razdril, naših ljudi sedem smrtno zbil in ustrelil, mestnino, ki po pravici le nam sliši, pobral, stole in klopi na drobne kosce razsekal, — z eno besedo: napravil je tak hrup in punt, da je vsak človek menil: najhujši sovražnik je prišel nad nas, kajti grozovitnejši in strašnejši bi tudi on ne mogel ravnati. Prisiljeni smo torej zoper tako ravnanje, s katerim nas ne le v naših pravicah moti, ampak nam povrh dela na vse strani še škodo, pritožiti se in prositi, da se mu zapove, naj se zavolj nam storjene krivice in škode v osmih dnevih z nami pogodi.“ Odgovor na to pismo ni znan, ravno tako tudi izid pravde ne.

Smešničar 46. Kmetič se pelja z dvema oslo-
ma mimo nekega gospoda. „No, kamo peljate vi
trije osli“ nagovori gospod kmeta. „Mimo četrtega“
bil je odgovor. J. Duh.

Razne stvari.

(*Svitli cesar*) so Ptujске okolici za popla-
čanje stroškov pri stavljnji nove šole podarili
350 fl., občini sv. Trojice v Slov. goricah za ogenj
gasilno spravo 60 fl.

(*Cela ves pogorela*) je Goritenea na Koroškem;
34 hiš je pogorelo; ogenj zažgal je delavec, ki je
v nekem škednji tobak kadil.

(*Dobili*) so Franca Rihteriča (Krtgerja) iz Ore-
hove vesi ljutomerskega okraja, ki je črevljarico Lizo
Wergelhoferc v Pöllavi ubiti hotel.

(*Celjski opat*) vložil je tožno pismo zoper
„Slov. Gospodarja“ 28. okt. t. l. Volilna rabuka
Berks-Forreggerjeva pride tedaj pred porotnike,
čeravno je g. Berks od tožbe odstopil.

(*Zahvala in prošnja.*) Slavni odbor „Maticе
Slovenske“ je meni izročil popolnitev in uredbo
zbirke geografskih imen. Že meseca marca l. 1877.
so se raznim gospodom duhovnikom po vseh
farah Lavantinske škofije razposlale dotične pole
v blagovoljno izpolnitev. Dozdaj je nad sto go-

spodov poslalo deloma z veliko marljivostjo in
obširnostjo izpolnjene pole. Naj jim bode tu v
imenu odborovem izrečena najiskrenejša zahvala
za njih trud. Te dni so se čast. predstojništvom
vseh tistih far, iz katerih še niso bila odboru po-
slana geografska imena, iznova poslale pole in
obračam se tu v imenu odbora „Maticе Slovenske“
do vseh prečastitih gospodov, katerim pridejo pole
v roke, z uljudno prošnjo, naj blagovolijo kako
urico pisanja in pa poštno marko žrtvovati ter
tako pripomoči, da se popolni za domačo vednost
važna zbirka geografskih imen. — Naj še dodam
željo, da bi se pri imenih vasi in okolice zapisovalo
tudi ime prebivalcev, in da bi se natanko pove-
dalo, kako se krajno ime rabi na vprašanje: kje?
Tudi bi bilo želeti, da bi se pri vseh imenih za-
znamovalo, kako jih narod naglasuje.

V Ljubljani 10. novembra 1879.

M. Pleteršnik, profesor.

(*Zahvala.*) Gospod Martin Kaiser, veliki po-
sestnik v Ptuj, je lani in tudi letos lepo svoto
denarja podpisanemu v ta namen izročil, da so se
ubogim učencem učilni pripomočki kupili. Temu
blagemu gospodu izreka v imenu obdarovanih
otrok prirčni: Bog plati! France Žiher

učitelj.

(*Iz Trbovelj*) se nam piše, da so na vseh
svetnikov pozno zvečer 4 razbijavci napali hišo
Jurija Berdajsa, mu pobili vse šipe na oknih,
vlomili vežine dveri in odstopili še le, ko je go-
spodar s samokresom ustrelil. Gospodar pritisne
za njimi z žandarjem, ki ulovi glavnega razbijavca
Topolovška iz št. Taborske fare ter ga izroči
sodniji!

(† *Umrli*) je č. g. Peter Filipič, kaplan in
katehet v Gospiču; rodom iz Vogričovec pri Lju-
tomeru. Bog mu daj večni mir, lahka mu zem-
ljica med slovanskimi brati!

(*Iz Celja*) se nam piše. Nagle smrti umrla
je 11. t. m. gospa Tereza Rakuš. Bila je ubogim
velika dobrotnica. Naj počiva v miru!

(*Imenovan*) za župnika v Tinjah je č. g. Iv.
Lenart in za župnika v Svičini č. g. A. Fišer,
stareji. Prezentiran za župnika v Šoštanji je č. g.
Matej Poglšek. Leskovec je razpisan do 17. dec.

(*Za družbo duhovnikov*) sta vplačala č. g.
Stiplovšek 11 fl. (ustn. dpl.), M. Kramberger 1 fl.
(letn. dpl.)

Loterijske številke:

V Gradcu 8. novembra 1879: 57, 24, 75, 86, 31.
Na Dunaju „ 69, 52, 10, 60, 34.

Prihodnje srečkanje: 22. novembra 1879.

Dražba cerkvenega vina.

V sredo 19. novembra se bo cerkveno vino
farne cerkve v Hočah pri cerkvenem vinogradu
na Glivniku po očitni dražbi za gotov denar pro-
davalo. Začetek ob 10. uri dopoldne.

Tržna cena preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Tursica	Proso	Ajda
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.
Maribor . . .	7 90	5 10	4 70	2 60	4 90	4 90	4 90
Ptuj . . .	8 45	5 36	4 40	2 92	4 90	3 70	4 22
Gradec . . .	10 74	6 82	5 91	3 30	5 59	—	5 29
Celovec . . .	9 76	5 90	4 74	2 76	6 —	—	—
Ljubljana . .	11 55	6 14	4 84	3 30	6 —	—	—
Varaždin . .	8 —	5 80	5 10	2 80	4 60	6 50	4 60
Dunaj } 100	14 80	10 90	10 67	6 80	7 85	6 85	—
Pešt } klg.	14 51	10 25	9 10	6 70	7 27	4 65	5 50

Dražba cerkvenega vina.

V sredo, t. j. 19. novembra ob 10. predpol-
dnevom se bode v cerkveni kleti v Strihoven

9 polovnjakov

kesno nabranega vina prodajalo.

Cerkveno predstojništvo pri sv. Ilju v Sl. gor.

Dražba cerkenega vina.

V sredo 19. novembra se bo ob 10. pred-
polnem

45 hektolitrov

ruškega cerkvenega vina po dražbi prodajalo.

Cerkveno predstojništvo v Rušah.

50 hektolitrov cerkvenega vina

se bo v torek 18. novembra t. l. v Lembahu ob
10. uri predpolndnem s posodo vred po dražbi
prodajalo.

Cerkveno predstojništvo.

Železna ognjišča

in jih posamezne dele, potem

peči

iz plehovine ali litega železa,

nagrobne križe

priporoča po najnižji ceni

Danijel Rakuš-eva

ŽELEZARIJSKA KUPČIJA

v Celju, v graškeji ulici.

7—8

Prodavanje cerkvenega vina.

V torek 25. t. m. se bo cerkveno vino po-
družnice sv. Lenarta v Pohorji Hočke fare po
očitni dražbi prodavalo proti gotovemu izplačevanju.

Polovica mlina prodaja

se od onega, ki je v Ormoži od železniške po-
staje drugi na Dravi. Mlin je narejen na 2 kamna
in je v jako dobrem stanu, voda je močna in
mlenja vedno dosta. Proda se iz proste roke. Več
pové lastnik.

V Ormoži dne 7. nov. 1879.

Jožef Widman
mlinar.

Služba.

Na Rečici v gornji Savinjski dolini nimamo
ne organista, ne cerkovnika, zato dajemo na znanje,
da omenjeni službi združeno sposobnemu orglavcu
in cerkovniku z dobrimi spričevali koj oddamo.
Ako se ob enem tudi kopanje grobov prevzame,
nese služba dobro 400 fl.

Peter Gostenčnik,
župnik.

Naznanilo

zarad prošenj za deželne štipendije na sadje-
in vinorejske šoli v Mariboru, 4 po 146 fl. in 5 po
73 fl. vsaka, se opomni, da se naj vložijo do
1. decembra 1879. pri ravnateljstvu ove šole. Več
pové naznanilo v 45. šte. „Slov. Gospodarja“,
izdanega dne 7. novembra 1879.

V Gradcu dne 28. oktobra 1879.

1—2

Deželni odbor štajerski.

Ponudba.

Največjo zalogo najboljših robe
za izdelovanje vsakojakih,

modnih oblačil za gospode,
kakor tudi uže izdelano obleko

mnogovrstnega kroja po najnižji
ceni priporočuje slavnemu občestvu

A. Scheikl

v Mariboru, v gosposkeji ulici
zraven zlatarja Schön-a.

3—3